herpy

GEKKOER

Small-scaled wonder gecko

Teratoscincus microlepis

En lille, nataktiv sandgekko med store, frøagtige øjne og fine, svagt overlappende skæl på ryggen. Den lever i løse sandjorder i det sydøstlige Iran, det sydlige Afghanistan og det vestlige Pakistan Den holdes sjældent, og pasningen bygger på de nærtstående ørkenarter i slægten.

Familie: Sphaerodactylidae

SPECIFIKATIONER

DYRET

Voksenstørrelse	**10-11 cm** total længde inkl. hale
Levetid	**10-15 år**
Aktiv	**Skumring og nat**
Levevis	**Jordboende og gravende**
Biotop	**Ørken og halvørken**
Sværhedsgrad	**Øvet**

PASNING

Min. terrarie	**80 × 40 × 40 cm** L × B × H til 2 voksne dyr
Temperatur, dag	**25-28 °C**
Hotspot	**32-35 °C**
Temperatur, nat	**18-22 °C**
Luftfugtighed	**30-50 %**
UVB	**Valgfri**
Kost	**Insekter**
Holdes	**Enkeltvis eller parvis**

AVL

Formering	**Æglæggende**
Kuldstørrelse	**1-2 æg**
Inkubation	**60-110 dage** ved 28-29 °C

BESKYTTELSE OG PAPIRER

CITES	**Ikke omfattet**
EU-bilag	**Ikke omfattet**
IUCN	**Ikke truet (LC)**

Arten står ikke på CITES-listerne og ikke i bilagene til EU's forordning 338/97. Den stod tidligere i EU's bilag D, men er fjernet derfra, så der kræves ingen CITES- eller EU-dokumenter ved køb og salg.

Om arten

Teratoscincus microlepis er en lille, kompakt ørkengekko med et bredt hoved og store øjne uden låg. Tæerne har ingen klæbende puder, men kamme af små skæl, som giver fodfæste i løst sand. Artsnavnet betyder "den småskællede" og passer på ryggen, hvor skællene er runde og kun svagt overlappende og ikke går længere frem end til skuldrene. Omkring midten af kroppen sidder der ca. 100 skæl rundt. Hos slægtens andre arter ligger de store skæl som tagsten over det meste af kroppen, og det gør *T. microlepis* let at kende fra dem.

Arten blev beskrevet af Alexander Nikolsky i 1900 ud fra et dyr, der blev samlet i det østlige Iran i 1898. Som resten af *Teratoscincus* hører den til familien Sphaerodactylidae.

Kroppen bliver op til 7 cm fra snude til kloak og halen omkring 4 cm, så hele dyret måler omkring 11 cm. Det gør arten til en af slægtens mindste. Vægt og levealder er ikke dokumenteret; nærtstående arter lever omkring ti år eller mere.

Den holdes sjældent og er sky. Den egner sig til at blive betragtet, ikke håndteret: huden er tynd, og halen smides let.

Udbredelse og levested

Arten findes i det sydøstlige Iran, det sydlige Afghanistan og det vestlige Pakistan. I Iran forekommer den i provinserne Kerman og Sistan og Baluchestan, hvor typelokaliteten Duz-Abad ligger. I Pakistan lever den i Balochistan, og fra Afghanistan er der kun få fund.

Det præcise udbredelsesområde er ikke afgrænset, fordi egnen er tyndt befolket og dårligt undersøgt. På verdensplan er arten ikke truet.

> **Oprindelig udbredelse:** Iran, Afghanistan og Pakistan.

LEVESTED

Gekkoen er knyttet til løs, sandet jord. Den er også fundet på saltholdig jord med en skorpe af salt. Om dagen holder den sig skjult i en hule, og om natten kommer den frem på jorden for at jage.

Levestedet er varmt og tørt med store forskelle mellem dag og nat. Nede i hulen er det køligere og lidt fugtigere end ved overfladen. Det skal terrariet efterligne: tør overflade, dybt gravbart sand og et let fugtigt skjul.

Pasning

TERRARIET

Der findes kun lidt viden om pasningen af *Teratoscincus microlepis*, og arten holdes sjældent. Anbefalingerne bygger på levestedet og på de nærtstående sandgekkoer *Teratoscincus roborowskii* og *Teratoscincus scincus*, som har samme levevis og er bedre kendt i fangenskab. Tallene er lånt fra dem.

Et enkelt dyr eller et par skal have et terrarie på mindst 80 × 40 × 40 cm (længde × bredde × højde). Større er altid bedre, fordi gekkoen går meget rundt om natten. Bundarealet er langt vigtigere end højden, fordi den ikke klatrer. Låget skal slutte tæt.

Brug et dybt lag af vasket legesand blandet med ler eller ørkenjord, mindst 10 cm, så dyret kan grave en hule, der holder. Undgå kalksand, farvet sand og specialsand, som dyret kan sluge. Lav mindst to skjul af fx korkrør og flade sten, ét i den varme og ét i den kølige ende, og gør ét af dem til et fugtigt skjul, der er gravet halvt ned i let fugtigt sand. Læg skjul og sten direkte på bunden, før sandet fyldes i, så de ikke styrter sammen, når dyret graver.

TEMPERATUR

Arten skal have en tydelig temperaturgradient. Om dagen skal den kølige ende ligge på 25-28 °C, og et varmt område skal nå 32-35 °C ved sandoverfladen, fx under en varmepære eller et keramisk varmelegeme styret af en termostat. Mål overfladetemperaturen med et digitalt eller infrarødt termometer, ikke luften.

Om natten skal temperaturen falde til 18-22 °C, og der er sjældent brug for ekstra varme, når rummet er opvarmet. Arten graver sig ned og vælger selv, hvor den har det bedst, så der skal være både et varmt og et køligt sted at søge hen. Raske, velnærede voksne kan få en kølig periode på omkring to måneder ved 15 °C om vinteren (se avl).

Læs mere: Varme og temperatur

LUFTFUGTIGHED OG VAND

Arten er en ørkenart, og terrariet skal være tørt med en luftfugtighed på 30-50 %. Forstøv ikke hele terrariet. Fugt i stedet sandet i det ene skjul let et par gange om ugen, så dyret har et sted at gå hen, når det skal skifte hud.

Huden skiftes i stykker, og der kan blive siddende rester på tæer og halespids, hvis luften er for tør. Gør i så fald skjulet lidt fugtigere. Stil en lav skål med frisk vand i den kølige ende, og skift vandet ofte. God ventilation holder bunden tør.

Læs mere: Luftfugtighed, forstøvning og ventilation

LYS OG UVB

Som nataktivt dyr stiller gekkoen ikke store krav til lys, og den klarer sig uden UVB, når foderet er pudret med D3-vitamin. Vil du give UVB alligevel, så brug et svagt rør til skyggedyr (Ferguson-zone 1-2), fx et T5-rør på 5-7 %, så UV-indekset højst når 1-2, hvor dyret kan komme. Der skal altid være skygge og skjul i resten af terrariet.

Hold en fast døgnrytme med omkring 12 timers lys om sommeren og 10 timer om vinteren. Natten skal være mørk.

Læs mere: Lys og UVB Læs mere: Kalk, vitaminer og tilskud

FODER

Gekkoen er insektæder. Giv varieret levende føde som fårekyllinger, græshopper, dubia-kakerlakker og meget små melorme. Insekterne skal være mindre end afstanden mellem dyrets øjne. Voksne dyr fodres 2-3 gange om ugen, og unge hver anden dag.

Pudr insekterne med kalk ved de fleste måltider og med et vitaminpulver med D3 en gang om ugen. Fodr om aftenen, og fjern insekter, der ikke bliver spist. Slægten tager hurtigt på, og ørkengekkoer bliver let for fede i fangenskab, så hold øje med vægten og huldet, og skær ned, hvis halen bliver tyk.

Læs mere: Foderdyr: hold og avl

ADFÆRD OG HÅNDTERING

Teratoscincus microlepis er sky og trækker sig hurtigt tilbage i hulen, når lyset tændes. Den tynde hud kan flænses, hvis du tager for hårdt fat, og halen smides let, så arten skal håndteres så lidt som muligt og aldrig i halen. Et truet dyr rejser sig på strakte ben, krummer ryggen og svinger halen, så de store skæl på halen rasler, og det kan pibe og bide. Det er mest bluff.

Hanner må aldrig holdes sammen, fordi de slås. Et par kan som regel bo sammen, men hold øje med, om dyrene tåler hinanden, og hav et ekstra terrarie klar. Hanner kan angribe og dræbe hunner, hvis der ikke er plads og skjul nok. Dyrene sover i hulen om dagen, så du ser dem mest om aftenen.

Avl

KØNSMODENHED OG KØNSBESTEMMELSE

Hannerne kendes på de to buler ved halens rod, hvor hemipenis sidder, og på en række porer foran kloakken. Alderen ved kønsmodenhed er ikke dokumenteret. Hunner bør være fuldt udvoksede, i god huld og have en stabil vægt, før de sættes i avl, fordi unge hunner let bliver tappet for kalk.

PARRING

Avl af arten er kun sparsomt beskrevet. Som hos *Teratoscincus roborowskii* og *Teratoscincus scincus* sættes yngelen i gang af en kølig periode på omkring to måneder ved 15 °C. Når temperaturen er hævet igen, og dyrene spiser normalt, sættes hannen til hunnen i hendes terrarie. Skil dem ad, hvis hunnen jagtes uden ro eller får bidsår. Slægten er kendt for at være svær at få til at yngle, og konditioneringen i ugerne før er afgørende.

ÆGLÆGNING OG KULD

Hunnen lægger et til to hårdskallede, men skrøbelige æg ad gangen. Antallet af kuld pr. år er ikke dokumenteret for arten; hos *Teratoscincus roborowskii* lægger hunnen op til fire kuld. Giv hunnen et æglæggested med dybt, løst, tørt sand, fx 15 cm sand i den ene ende, hvor æggene kan falde fri, så de ikke bliver klemt. En svag varmemåtte under en del af sandet giver et lunt sted i bunden i sommerhalvåret. Tjek jævnligt efter nye æg, og giv hunnen rigeligt med kalk og føde.

INKUBATION

Æggene skal ligge tørt. For meget fugt dræber fostrene. Flyt dem forsigtigt, uden at vende dem, til en lukket boks med tørt sand eller et andet tørt substrat og en lille vandskål, der ikke rører æggene. Inkubér ved 28-29 °C. Klækningen tager 60-110 dage hos de nærtstående arter, hos *Teratoscincus roborowskii* omkring 90 dage.

OPDRÆT AF UNGER

Hold ungerne enkeltvis i en lille boks eller et terrarie på 20-40 liter med sand, et tørt og et fugtigt skjul, og fugt en lille del af bunden let. Voksne dyr kan angribe unger. Giv små levende insekter pudret med kalk hver anden dag, og vej ungerne jævnligt. Vækst og vægt hos ungerne er ikke dokumenteret.

Sundhed og typiske fejl

Sygdomme hos *Teratoscincus microlepis* er ikke beskrevet. De typiske problemer hos de nært beslægtede ørkengekkoer er:

- Fugtig bund og dårlig ventilation, som giver svamp, hudproblemer og luftvejsinfektioner. Hold terrariet tørt med kun ét lille fugtigt skjul.
- Hudrester på tæer og halespids, hvis luften er for tør.
- Skader på den tynde hud efter hårdhændet håndtering, og tabte haler.
- Forstoppelse efter slugt kalksand eller andet uegnet bundmateriale.

- Mangel på kalk og D3-vitamin, især hos unger og avlshunner. Pudr foderet.
- Fedme ved for rigelig fodring.

Søg en dyrlæge med erfaring i krybdyr, hvis dyret taber sig, ikke spiser i flere uger, har hævede øjne, hvæsende vejrtrækning eller er slapt.

Spørg altid dine kloge bekendte

Vejledningen er et godt sted at begynde, men den kan ikke erstatte erfaring. Dyr er forskellige, og meget af det vigtigste lærer man af dem, der har holdt arten i årevis. Tal med en avler, en erfaren holder eller en dyrlæge med forstand på krybdyr og padder, før du anskaffer dyret - og igen, hvis noget ser forkert ud.